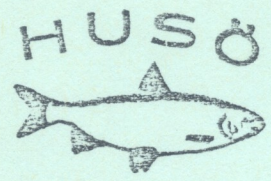

Arkiver.

FORSKNINGSRAPPORT
TILL
ÅLANDS LANDSKAPSSTYRELSE

BIOLOGISKA STATION
ÅBO AKADEMI — ÅLANDS
LANDSKAPSSTYRELSE

NY SERIE, NR 6 (1979)

Författare: Karl-Erik Storberg

KONTROLL AV KRÄFTPESTSITUATIONEN I VÄSTANTRÄSK (TJUDÖ
STORTRÄSK) OCH MÖNTRÄSK

KONTROLL AV KRÄFTPESTSITUATIONEN I VÄSTANTRÄSK (TJUDÖ STORTRÄSK)
OCH MÖNTRÄSK

Karl-Erik Storberg

Undersökningen ingick som ett led i stationens kräftundersökningar år 1978. En preliminär rapport har inlämnats till Ålands Landskapsstyrelse i november 1978.

BJW

Sammanfattning

Kräftor sumpades i Västanträsk och Mönträsk under tiden 27.8-10.10.1978. Samtliga kräftor överlevde. Vid undersökning av kräftorna efter sumpningen kunde inga tecken på kräftpest konstateras.

Föreslås att Landskapsstyrelsen tillåter inplantering av kräfta i de två sjoarna samt vidtar åtgärder för att inplantering genomförs.

INLEDNING

Kräftpesten har sedan 1930-talet härjat svårt på Åland. De senaste fallen inträffade år 1961 i Västanträsk (Tjudö Storträsk) och år 1974 i Mönträsk.

Västanträsk är en för åländska förhållanden stor sjö som omfattar ca 95 ha. Sjön var tidigare en god kräftsjö, men den har under de senaste åren eutrofierats i hög grad. Under stagnationsperioderna uppträder syrebrist i djupvattnet. Algblom, förorsakad av blågröna alger, har uppträtt under hela sommaren 1978. År 1967, gjordes ett försök att inplantera signalkräfta (Pacifastacus leniusculus) i Västanträsk (WIKGREN, 1968) men resultatet var inte uppmuntrande. Endast en handfull signalkräftor har senare påträffats. I Västanträsk:s södra ända finns enligt uppgift ett svagt kräftbestånd. Dessa kräftor torde ha vandrat in i sjön från Svartträsk.

Mönträsk är en liten, näringsfattig skogssjö som inte är påverkad av vare sig bebyggelse eller odlingar. Ur kräftsynpunkt är vattnet i Mönträsk mera lämpligt för kräftor än vattnet i Västanträsk.

I Mönträsk uppvisade kräftbeståndet en ytterst snabb ökning efter rotenonbehandling år 1965. Den lovande utvecklingen, som troligen berodde på minskad konkurrens mellan det tidigare fiskbeståndet och kräftorna, avbröts redan år 1972, sannolikt till följd av

att "skräpfisk" ånyo lyckades etablera sig i sjön. Kräftpesten utrotade beståndet år 1974.

För att få reda på om kräftpest fortfarande finns kvar i sjöarna företogs under hösten 1978 provsumpning av kräftor i Västanträsk och Mönträsk.

MATERIAL OCH METODER

För sumpningen användes kräftor från Strömma träsk. I Västanträsk skedde sumpningen i två träsumpar om ca 60 x 60 x 80 cm. I den ena sumpen sattes 50 och i den andra 45 kräftor. I Mönträsk har en sump med nätbotten och -väggar utnyttjats. Sumpen var ca 40 x 60 x 80 cm. I sumpen hölls 50 kräftor.

De sumpade kräftorna har utfodrats med växtmaterial, främst allöv och nässlor, som enligt åländska erfarenheter lämpar sig väl som föda för sumpade kräftor.

RESULTAT

Sumpningen inleddes den 27.8. Kräftorna övervakades och matades första gången den 2.9. Alla kräftor var vid liv, men några kräftor hade lyckats ta sig ut ur den ena sumpen i Västanträsk. Den 13.9. kontrollerades kräftorna ånyo. Alla var vid liv. Kräftorna i Västanträsk hade maten slut. Mönträskkräftorna hade troligen tillräckligt med föda på naturlig väg. De hade inte ätit av allöven.

Den 29.9. gjordes nästa kontroll. Allt stod fortfarande väl till. Sumpningen avslutades den 10.10. Kräftorna togs till Husö biologiska station för undersökning.

Makroskopiskt kunde inga spår av kräftpest noteras. Vid en mikroskopisk undersökning av kräftorna i Parasitologiska institutet vid Åbo Akademi kunde inga spår av kräftpest upptäckas (G. BYLUND, muntligt meddelande).

Tidigare har sumpning av kräftor skett i Västanträsk när vattenägare lagrat kräftor i sjön innan de ätits. Också dessa kräftor har överlevt; maximalt har en sumpningstid om ca 6 veckor förekommit.

Enligt UNESTAM (1972) ger kräftpesten sig till känna att kräftorna dör inom några veckor om pestsporer finns i en sjö. Detta lär ske oberoende av vattentemperaturen. Man kan därför på basen av sumpningsförsöken anse att kräftpest inte längre förekommer i de undersökta sjöarna.

SLUTSATSER

Västanträsk är en av Ålands största sjöar och tidigare en god kräftsjö, varför en effektiv satsning på sjöns kräftbestånd måste anses vara motiverad, trots att de limnologiska förhållandena i sjön inte mera är de allra bästa. Sjöns "kräftregion" kan ha ändrats rätt väsentligt sedan 1961.

Vanlig flodkräfta bör införas, inte signalkräfta. Det har nämligen visat sig att signalkräftan s.g.s. alltid är bärare av kräftpest, även om den själv inte drabbas av sjukdomen (ABRAHAMSSON, 1971; UNESTAM, 1972). Observera att denna upptäckt gjordes efter det att signalkräftor infördes år 1967. Införandet av signalkräfta i landskapet kan vara riskabelt emedan ovanan att flytta kräftor från en sjö till en annan är mycket utbredd på Åland.

Ett tillräckligt stort antal kräftor (förslagsvis 3.000-5.000 kräftor) borde nu inplanteras i Västänträsk. Kräftornas förmåga att anpassa sig och föröka sig bör följas genom provkräftningar varje år.

Kräftor kan införas också i Mönträsk. Emedan sjön igen har ett stort mörtbestånd kommer troligen fångsten att stanna på samma nivå som före rotenonbehandlingen. Det bästa vore om man genom rotenonbehandling eller ett synnerligen effektivt fiske vid mörtens lektid kunde få sjöns fiskbestånd avlägsnat eller minskat så, att kräftbeståndet igen kunde få en chans att utveckla sig lika positivt som efter rotenonbehandlingen 1965.

Ett hjärtligt tack till de vattenägare som genom att ställa sumpar till förfogande och hjälpa till med de praktiska arrangemangen gjort det möjligt att utföra sumpningsförsöken.

LITTERATURFÖRTECKNING

- ABRAHAMSSON, S. 1971 Signalkräftan acclimatiserad i kräftpest-
härjat vatten. Fauna och Flora 66: 2-10.
- UNESTAM, T. 1972 On the host range and origin of the cray-
fish plague fungus. Rep.Inst.Freshw.Res.
Drottningholm 52: 192-198.
- WIKGREN, B-J. 1968 Redogörelse för verksamheten vid Husö
biologiska station år 1967. Husö biol.stat.
medd. 13: 24-27.